

SPOR MÜSABAKALARINDA GÖREV YAPAN HAKEMLERİN CEZA SORUMLULUĞU

Criminal Liability of Referees in Sports Competitions

Gürkan ÖZOCAK*

ÖZ

Spor faaliyetlerine katılan sporcu, antrenör, yönetici gibi spor sùjelerinin fiilleri, ilgili federasyonun talimatlarına aykırı olabileceği gibi, bu fiiller bir ceza normunu ihlal ettiklerinde bu kişilerin ceza sorumlulukları da ortaya çıkabilmektedir. Bu spor sùjelerinin en önemlilerinden birisi de hakemlerdir. Özellikle spor müsabakasını yönetme görevini üstlenen ve oyun üzerinde tam hâkimiyete sahip olan hakemlerin ceza sorumluluğunun ayrıca ele alınması son derece önemlidir. Hakemlerin spor müsabakaları esnasında veya spor faaliyetiyle ilgili işleyebilecekleri kasten veya taksirle yaralama, mala zarar verme, hakaret, tehdit, şike ve teşvik primi gibi birçok suçtan bahsedilebilir. Bununla beraber, hangi suç olursa olsun, Türk hukukundaki düzenlemeler uyarınca, hakemler işlemiş oldukları fiiller bakımından “*kamu görevlisi*” sayılmakta ve ceza sorumlulukları buna göre belirlenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor hukuku, Hakemin ceza sorumluluğu, kasten yaralama, taksirle yaralama, şike ve teşvik primi.

ABSTRACT

Actions of the key persons in sports such as athletes, coaches, trainers, managers, may both constitute contradiction to the regulations of the relevant federation and bring about criminal liability. One of the most important key persons in sports are the referees. It is crucial to analyze the state of the referees, in terms of criminal liability, who have the essential role of managing the games and thus full control over the game. Moreover, the crimes such as intentional or reckless injury, damage to property, offense of libel (insult), offence of threat and also match-fixing which referees may commit during the

---

Makalenin Geliş Tarihi: 28.08.2022, **Makalenin Kabul Tarihi:** 27.09.2022.

* Dr. Avukat, e-posta: gurkanozocak@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5098-7697.

games or at various times are of the importance and requires to put emphasis on. However, regardless of the type of crime committed in accordance with the regulations in Turkish law, referees are considered as “*public officials*” and their liability in terms of the committed crime must be evaluated on such basis.

Keywords: Sports law, Criminal liability of referees, Intentional injury, Reckless injury, Match-fixing.

I. GİRİŞ

Spor faaliyetleri, yalnızca bu faaliyetleri icra eden sporcular yönünden sonuç doğurmazlar. Doğası ve rekabetçi yapısı gereği, özellikle geniş kitlelerin ilgisini çeken spor branşları yönünden, spor faaliyetlerine çok sayıda aktör ya da spor süjesi katılmaktadır. Spor süjeleri sporcular başta olmak üzere antrenörler ya da teknik kişiler, spor kulüplerinin ve spor federasyonlarının yöneticileri, gözlemci, temsilci gibi federasyon görevlileri, masör, malzemeci, tercüman gibi spor kulübü çalışanları ve hatta taraftarlar şeklinde sayılabilecek oldukça geniş bir insan topluluğunu ifade etmektedir. Hiç kuşku yok ki, bu insan topluluğunun ve spor faaliyetlerinin en önemli bileşenlerinden biri de hakemlerdir.

Hakemler, en basit tanımlamayla, bir spor müsabakasını yöneten, önceden belirlenen oyun kurallarını o spor müsabakası yönünden uygulamakla görevlendirilmiş ve müsabaka yönetimi neticesinde kazanan ve kaybedeni belirleyen kimselerdir. Bu yönüyle bir hakemin ilgili spor müsabakası esnasında spor alanı içerisindeki en yetkili kişi olduğu, müsabaka yönünden adaleti sağlamakla yükümlü bulunduğu, dolayısıyla geniş bir yetkinin yanı sıra çeşitli sorumluluklarla donatılmış olduğu tartışmasızdır.

Spor faaliyetleri esnasında ortaya çıkan ihlallere, kural olarak sportif yaptırım uygulanır. Bunun anlamı şudur: Sporun kendine has ve dinamik yapısı, zaman içerisinde spor alanının kendi kurallarını yaratmasına sebebiyet vermiş, bunun neticesinde de ‘spor yargısı’ adı verilen farklı bir alan ortaya çıkmıştır. Spor yargısının ortaya çıkmasındaki temel sebep, sportif ihlallerin, sporu bilen kişilerce verilecek kararlarla, o spor dalında yetkili spor federasyonu tarafından belirlenmiş kurallarla ve mümkün olan en hızlı biçimde çözülmesi ihtiyacıdır. Bu ihtiyaç, önce “*talimatlar hukuku*” şeklinde örgütlenen spor hukuku alanını, bunun ardından da genel itibarıyla kendine özgü bir tahkim yargılaması biçimde yapılan bir ‘spor yargısı’ni ortaya

çıkarmıştır. Tam da bu ihtiyaç ve yapılanma nedeniyle spor alanı içerisinde gerçekleşen ve ilgili federasyonun talimatlarını ihlal eden fiillere, spor yargı organlarınınca, sportif yaptırımların uygulanması ana ilke olarak benimsenmiştir. Sportif yaptırım, bahsi geçen spor yargı organlarınınca verilen ve bütün hüküm ve sonuçlarının spor alanında doğduğu yaptırımlardır. Örneğin, bir kulübün alt lige düşürülmesi, puanının silinmesi, seyircisiz veya tarafsız sahada müsabaka oynaması yahut bir sporcunun belirli süreyle spor faaliyetlerinden veya belirli sayıda müsabakadan men edilmesi, lisansının iptali gibi yaptırımlar spor alanını ilgilendiren, bütün hüküm ve sonuçları spor alanında ortaya çıkan ve ulusal yargı organlarının yetki alanına girmeyen ve hatta bu yargı organlarını ilgilendirmeyen sportif yaptırımlardır.

Ne var ki, bazen spor alanında gerçekleşen veya spor faaliyetiyle ilgili bir fiil, federasyonun talimatının yanı sıra, bir ceza normunu da ihlal edebilmektedir. Bu durumda, fiili gerçekleştiren sporcuların veya diğer spor şüphelilerinin bu fiilleri spor faaliyetinin sınırları dışına çıkmış ise, bu kişiler yönünden ceza sorumluluğu söz konusu olabilmektedir. Gerek spor faaliyetinin icrasının en önemli bileşenlerinden biri olmaları, gerekse de spor faaliyeti yönünden son derece kapsamlı bir yetki ve sorumluluk alanına sahip olmaları nedeniyle, spor aktörleri içerisinde hakemlerin ceza sorumluluğunun ayrıca değerlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

Hakemlerin spor faaliyetleri esnasında veya bu faaliyetlerle ilgili olarak gerçekleştirdikleri fiiller ceza hukuku yönünden değerlendirilirken, öncelikle ceza hukukunda fail kavramı ile bu kavramın spor faaliyetleri bakımından uygulanması, bunun akabinde bir “fail” olarak hakemlerin gerçekleştirdikleri fiiller tartışılmalıdır. Bu tartışma yapılırken de esas alınması gereken yasal düzenlemenin 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun olacağı şüphesizdir. Bu nedenle, çalışmamızda hakemlerin işlemesi olası bütün suç tiplerinin tek tek üzerinde durulmayacak, özellikle 6222 sayılı Kanun kapsamında bir değerlendirme yapılarak, kasten ve taksirle yaralama, mala zarar verme, hakaret, tehdit ile şike ve teşvik primi suçları ele alınacaktır.

II. FAİL

A. Türk Ceza Hukukunda Fail Kavramı

Ceza hukukunda bir suçun meydana gelebilmesi için, o suçun bir kişiye özgülenmesi, başka bir deyişle bir kimse tarafından işlenmesi gerekir. Hukuk düzenince suç olarak öngörülen bir fiili gerçekleştiren kişiye “fail” adı verilir¹.

---

¹ Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 14. Baskı (Ankara: Seçkin, 2019), 494.

Suçun “*aktif süjesi*” (“*il soggetto attivo del reato*”) olarak da adlandırılan fail, ceza hukuku açısından hukuka aykırı fiili işleyen, ceza normunu ihlal eden gerçek kişidir. Buradan hareketle, ancak kendisine ceza sorumluluğu atfedilebilecek, dolayısıyla cezanın hüküm ve sonuçlarını algılayabilecek irade ve temyiz kudretini haiz, bu yönüyle de “*insan*” niteliğine sahip kişiler fail olabilirler². Dolayısıyla ceza hukuku bakımından suçun failinin öncelikle bir “*insan*” olması gerekir. İnsan vasfına sahip olmayan hayvanlar, bitkiler ve cansız varlıklar ile tüzel kişiler suç faili olamazlar. Ayrıca bu “*insan*”ın aynı zamanda “*yaşayan*” bir insan olması gerekmekte olup, artık hayatta olmayan kimselerin ceza hukuku bakımından fail olarak ele alınmaları mümkün değildir³.

Bir insanın fail olabilmesi için fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını anlayabilecek kapasiteye sahip olması gerekmektedir. Bir kişiye ceza sorumluluğu isnat edilebilmesi için gereken iki şart da serbest irade ve temyiz kudreti olup⁴, bu niteliklere sahip olmayan küçükler, akıl hastaları, sağır ve dilsizler gibi kişiler suçun aktif süjesi olamamaktadırlar.

Kural olarak ceza kanunlarında öngörülen suçlar herhangi bir kimse tarafından işlenebilirler. Ancak bazı suçların sadece belirli kişilerce işlenebileceği öngörülebilir. Herkes tarafından işlenemeyen ve suç failinin yalnızca belirli niteliklere sahip kişiler olabildiği bu suçlara “*özgü suç*” adı verilmektedir⁵. Özgü suçun belirleyici unsuru failin kimliğidir. Örneğin, TCK’nın 247. maddesinde düzenlenen zimmet suçu yalnızca kamu görevlisi

² Francesco Antolisei, *Manuale di Diritto Penale, Parte Generale* (Milano: Giuffrè Editore, 2003), 173; Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Ankara: US-A, 2011), 393; Tahir Taner, *Ceza Hukuku Umumi Kısım*, 3. Basım (İstanbul: İÜHF Yayınları, 1953), 293; Nevzat Toroslu ve Haluk Toroslu, *Ceza Hukuku Genel Kısım*, 25. Baskı (Ankara: Savaş, 2019), 107.

³ Bugün artık çağdaş ceza hukukunun temel ilkelerinden biri haline gelen ölümlerin suç faili olamayacakları düşüncesi, tarihin her döneminde geçerli olup kabul görmüş bir ilke değildir. Roma Hukukunda dahi vatana ihanet veya zimmet gibi ağır suçlar nedeniyle ölmüş kişilerin yargılandıkları, hatta cesetlerinin mahkûm edildiği görülmüştür. Örneğin, 896 yılında Papa olan Stefano VI, kendinden önceki Papa Formoso’nun cesedini mezardan çıkarttırmış ve söz konusu ceset kilise mahkemesi önünde yargılanmış, cesedin susması mahkemece “ikrar” sayılmış ve yargılama neticesinde Papa Formoso’nun gasp suçunu işlediğine hükmedilerek başı ve takdis için kullandığı sağ ölünün üç parmağı ceza olarak kesilmiş, cesedi ise Tevere (Tr. *Tiber*) Nehri’ne atılmıştır. Bkz. Demirbaş, *Ceza Hukuku*, 495.

⁴ Bkz. Taner, *Ceza Hukuku*, 301 vd.

⁵ Antolisei, *Manuale de Diritto Penale*, 174.

tarafından işlenebildiğinden ve bu sığfata sahip olmayan kimseler zimmet suçunun faili olamayacaklarından, zimmet bir özgü suçtur.

Özgü suçı meydana getiren fiillerden bazıları belirli bir niteliğe sahip olmayan herhangi bir kimse tarafından gerçekleştirildiğinde daha ağır yahut hafif başka bir suçı oluşturabilmekte iken, bazılarında ise bu niteliğe sahip olmayan kişilerce işlenen fiiller herhangi bir suçta vücut vermemektedir. Söz gelimi, zimmet suçı yalnızca kamu görevlisi tarafından işlendiğinde oluşmakta iken, TCK m. 247'deki fiili kamu görevlisi olmayan birisi işlediğinde güveni kötüye kullanma suçı meydana gelmektedir. Oysa birden çok evlilik, hükümlü veya tutuklunun cezaevinden veya tutukevinden kaçması fiiller ikinci gruba girmekte olup, bu fiillerin ceza normunda belirtilen kişilerce işlenmemesi halinde, herhangi bir suç oluşmamaktadır⁶.

Ceza hukukunda suçların faile göre ayrımı iki farklı şekilde yapılmaktadır. İlk ayırım yukarıda bahsettiğimiz *genel suçlar* ve *özgü suçlar* ayırımıdır. Genel suçlar failin sıfatının herhangi bir önem taşımadığı ve herkes tarafından işlenebilen suçlar iken, özgü suçlar, belirttiğimiz gibi ancak belirli sıfat yahut niteliklere sahip kişiler tarafından işlenebilen suçlardır.

Faile göre yapılan ikinci ayırım ise *tek failli suçlar* ile *çok failli suçlar* ayırımıdır. Esasen ceza kanunlarında öngörülen suç tipleri, bazı istisnai haller dışında, tek bir kişi tarafından işlenmeleri göz önünde bulundurularak düzenlenmiştir. Söz gelimi, kasten insan öldürme, kasten yaralama, dolandırıcılık, hırsızlık vb. birçok suç tek faille işlenebilir. Ancak bazen somut olayda, tek bir kişi tarafından işlenmesi mümkün olan ve ceza normunda da bu şekilde düzenlenmiş olan suç tiplerinin birden fazla kişinin katkısı veya etkisi ile işlenmesi de mümkündür. Bu durumda TCK'nın 37 vd. maddelerinde düzenlenen "suça iştirak" kurumu gündeme gelecektir. İştirake ilişkin kurallar, bir kişi tarafından işlenebilen bu suç tiplerinin, birden fazla kişinin katılması, etkide veya yardımda bulunması suretiyle işlenmeleri durumunda, bu suçun işlenmesine iştirak eden diğer ortakların ceza sorumluluklarının nasıl belirleneceği meselesini düzenlemektedir⁷.

Ne var ki, ceza kanunlarında düzenlenen bazı suçların tek bir fail tarafından işlenmesi mümkün değildir. Kanuni tanımına göre tek bir fail tarafından işlenmesi mümkün olmayan ve ancak birden fazla kişi tarafından

⁶ Toroslu ve Toroslu, *Ceza Hukuku*, 108-109.

⁷ Demirbaş, *Ceza Hukuku*, 499.

işlenebilen istisnai suçlara “çok failli suçlar” yahut “zorunlu iştirak halleri” adı verilmektedir⁸. Rüşvet yahut 765 sayılı mülga TCK’da yer alan zina gibi suçlar çok failli suçlara örnek olarak verilebilir. Bu suçlarda, suçun varlığı için birden fazla failin bulunması suçun kurucu unsuru olup, suçun meydana gelmesi için birden fazla yahut kanunda belirtilen sayıda failin bir araya gelerek fiili gerçekleştirmesi zorunludur. Buna göre, çok failli suçların söz konusu olabilmesi için; kanunun özel kısmındaki suç tanımında faillerin birden fazla olacağına belirtilmesi, suçun faillerin kolektif faaliyetine ilişkin olması, faillerden her birinin icrai ya da ihmali nitelikte bir hareketinin bulunması, her birinin fail sıfatıyla hareket etmesi ve bu hareketlerin kanuni tanımda yer alan unsurlardan olması ve faillerden en az birinin cezalandırılabilmesinin mümkün olması gerekmektedir⁹. Çok failli suçlar bu açılarından suça iştiraktan farklı olup, suça iştirakte tek bir fail tarafından işlenebilecek bir suç birden çok failin bir araya gelmesi ile işlenirken, çok failli suçlarda en az kanuni tipte öngörülen sayıda failin bulunması zorunludur. Bununla beraber çok failli suçlara iştirak de mümkündür¹⁰.

B. Spor Faaliyetleri Yönünden Fail

Ceza hukuku bakımından spor faaliyeti, her ne kadar bir ceza normunda özel olarak tanımlanmış olmasa da, kendine özgü ve sırf ‘spor’ olmasından kaynaklı bir hukuka uygunluk nedeni olarak ortaya çıkmaktadır. Buna göre, bu faaliyet çerçevesindeki ağır yaralanma ve ölüm gibi bir takım zararlı sonuçlar “ *kabul edilen risk*” bağlamında hukuk düzenince kabullenildiğinden, ilke olarak bu faaliyet neticesinde meydana gelen sonuçlar ceza hukukunun konusu olmamaktadır¹¹. Ne var ki, bazı hallerde fiili gerçekleştiren

---

⁸ Türkan Yalçın Sancar, *Çok Failli Suçlar* (Ankara: Seçkin, 1998), 31-32. Doktrinde bu suçları “*toplu suçlar*” olarak adlandıran yazarlar da vardır. Bkz. Faruk Erem, “Suça İştirak”, içinde *AÜHF Dergisi*, C. 3, S. 1 (Ankara: 1946), 77.

Ayrıca, bunları zorunlu iştirak olarak kabul edilen çok failli suçlardan ayırmak için, tek faille işlenebilen suçlara iştirake “*muhtemel iştirak*” de denilmektedir. Bkz. Toroslu ve Toroslu, *Ceza Hukuku*, 317.

⁹ Demirbaş, *Ceza Hukuku*, 497; Yalçın Sancar, *Çok Failli Suçlar*, 55-56. Ayrıca çok failli suçların şartlarına ilişkin çeşitli teoriler ve tartışmalar hakkında bkz. Yalçın Sancar, *Çok Failli Suçlar*, 61 vd.

¹⁰ Devrim Aydın, *Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak* (Ankara: Yetkin, 2009), 251; Yalçın Sancar, *Çok Failli Suçlar*, 230-231.

¹¹ Spor faaliyetlerinin hukuka uygunluk nedeni olmasına ilişkin tartışmalar ve “ *kabul edilen risk*” bağlamında spor faaliyetlerinin hukuka uygun olmasının koşulları ile

sporcuların veya diğer spor süjelerinin, eylemlerinin niteliklerine ve kusurlarına göre bu faaliyetin sınırları dışına çıkmaları mümkündür. Bu gibi hallerde, spor süjelerinin ceza sorumluluğu da söz konusu olabilmektedir.

Spor faaliyetlerinden kaynaklanan ceza sorumluluğu yalnızca spor süjeleri yönünden meydana gelen bedensel zararlarla sınırlı olmayıp, ayrıca kişilik haklarına saldırı, spor alanlarının korunması bakımından malvarlığına karşı suçlar, spor alanlarının güvenliğini tehdit eden davranışlar ve sporun en önemli ilkeleri olan eşitlik ve adil rekabeti ihlal edici bazı fiiller ile de ortaya çıkabilmektedir. Zira çağdaş demokrasilerde, diğer alanlarda olduğu gibi spor alanında da eşit ve adil rekabetin sağlanabilmesi sporda şeffaf yönetimin varlığına bağlı olup, bu nedenle spor alanında şiddet, düzensizlik, hile, yolsuzluk ve rüşvet gibi hukuka aykırı eylem ve oluşumlarla mücadele edilmesi gerekmektedir¹².

Türk hukuku yönünden, spor faaliyetlerinden kaynaklanan ceza sorumluluğuna ilişkin en önemli yasal kaynak 14.04.2011 tarihli ve 27905 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun’dur. 6222 sayılı Kanun spora ilişkin genel bir “*ceza kanunu*” olmamakla beraber, spor alanlarında işlenen bazı suçları ve bunlara uygulanacak cezalar ile güvenlik tedbirlerini bünyesinde barındıran bir özel ceza kanunu niteliğindedir. Spor faaliyetlerinden kaynaklanan tüm eylemler bu kanunda düzenlenmese de, 6222 sayılı Kanunun spor faaliyetleri ile ceza hukuku ilişkisini değerlendirirken nazara alınması gereken en önemli kaynak olarak kabul edilmesi elzemdir. Çünkü Kanunun önemi yalnızca spor alanlarında gerçekleşen yahut spor faaliyetiyle ilgili olan birtakım suçları düzenlemesinden ve kategorize etmesinden değil, aynı zamanda spor faaliyetlerine ceza yaptırımını bağlanmasının amacını belirlemesinden ve spor alanlarındaki suçlara yönelik fail ve mağdur tiplerine ilişkin bir genel çerçeve çizmesinden de kaynaklanmaktadır. Bu itibarla, her ne kadar 6222 sayılı Kanun Türk hukuku bakımından genel bir “*spor ceza hukuku*” rejimi oluşturma amacında değilse de, sayılan özelliklerinden dolayı spor faaliyetlerinden doğan ceza sorumluluğu hallerine ilişkin en önemli yasal kaynak olma niteliği taşımaktadır.

---

ilgili detaylı bilgi için bkz. Gürkan Özocak, “Spor Faaliyetleri Sırasında İşlenen Kasten Yaralama Suçu”, içinde *Suç ve Ceza – Ceza Hukuku Dergisi*, S. 3 (İstanbul: 2018), 84-97.

¹² Recep Gülşen, *Spor Hukuku*, 2. Baskı (Ankara: Adalet, 2013), 215.

Spor faaliyetlerine katılan gerçek kişiler sporcular, teknik kişiler (*yani teknik direktör, antrenör ve bu sıfatları taşıyan spor insanları*), hakemler, yöneticiler, kulüp personeli ve taraftarlar olup, tüzel kişiler ise spor organizasyonunda yer alan her türlü kuruluş (*spor organizatörleri, yayıncı kuruluş, tedarikçi firmalar vb.*), federasyonlar, spor kulüpleri ve derneklerdir. Ceza hukuku bakımından suç faili yalnızca gerçek kişiler olabildiğinden, yukarıda sayılan gerçek kişi spor süjelerinin tamamı, spor faaliyetinden kaynaklanan bir suçun faili olabilirler. Buna karşın, suçun bir tüzel kişi yararına işlenmesi gibi hallerde, bu tüzel kişiler yönünden de kendilerine özgü güvenlik tedbirlerine hükmolunabilmektedir.

Bunun yanı sıra, spor faaliyetlerinden doğan ceza sorumluluğuna sebebiyet veren bazı suçlar özgü suç olup yalnızca kanunun öngördüğü spor süjelerince işlenebilmekte, bazı suçlar ise herkes tarafından gerçekleştirilebilmektedir. Özellikle hakemler tarafından işlenen suçlar yönünden, bu suç tiplerine aşağıda ayrıca değinilecektir.

Spor faaliyetleri yönünden fail konusunu irdelerken, bu fiillere iştirakten de bahsetmemiz gerekmektedir. Spor faaliyetleri ile ilgili suçlar bakımından suça iştirak hükümleri uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre, spor faaliyetlerinden doğan suç fiillerinde suça iştirakin çeşitli türlerine rastlamak mümkündür. Örneğin iki futbolcunun önceden anlaşarak rakip futbolcuyu kasten yaralamaya karar vermeleri ve maç esnasında buna yönelik davranışlarda bulunmaları halinde, TCK m. 37 uyarınca müşterek faillikten bahsedilebilecektir. Aynı şekilde 6222 sayılı Kanunun 14. maddesindeki hakaret veya tehdit içeren tezahürat suçunun da “*grup halinde veya münferiden*” işlenebileceği düzenlenmiş olup, buna göre söz konusu suç fiilinin birden fazla kişi tarafından işlenmesi halinde yine müşterek faillikten söz edilecek ve faillerin tamamının aynı suçtan dolayı ayrı ayrı ceza sorumlulukları söz konusu olacaktır. Bunun yanı sıra, söz gelimi bir taraftar grubu liderinin grup üyelerini yönlendirerek yasak alanlara girme yahut spor alanlarında taşkınlık yapma suçlarını işlemelerini sağlaması halinde, duruma göre dolaylı faillik veya azmettirme şeklindeki iştirakten söz edilecek, önden içeri giren taraftarların görevlileri derdest ederek bu suçların işlenmesini kolaylaştırmaları durumunda ise TCK’nın 39. maddesi uyarınca yardım etmek suretiyle suça iştirak meydana gelecektir.

Kanunda, spor faaliyetleri ile ilgili olarak çok failli suçlar da öngörülmüştür. Yukarıda izah ettiğimiz üzere, çok failli suçlar, kanundaki düzenlemeleri uyarınca tek faille işlenemeyen ve suçun meydana gelebilmesi için birden fazla faile ihtiyaç duyan suçlardır. 6222 sayılı Kanunun 11.

maddesinde düzenlenen şike ve teşvik primi suçları çok failli suçların tipik örnekleridirler. Zira bu suçlar TCK'daki rüşvet suçuna benzer bir biçimde düzenlenmiş olup; bir yanda spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla kazanç yahut sair menfaat temin eden kimse, diğer yanda ise müsabaka sonucunu etkilemek amacıyla kazanç yahut sair menfaat teminini kabul eden kimse bulunmaktadır. Bu itibarla, şike ve teşvik primi suçları, en az iki failin bulunmasının zorunlu olduğu çok failli suçlardandır¹³. Hakemler de bu suçun faillerinden biri olabileceklerinden, hakemler yönünden şike ve teşvik primi suçuna aşağıda daha detaylı bir biçimde değinilecektir.

III. SPOR MÜSABAKALARINDA “HAKEM” KAVRAMI

Spor faaliyetinin en önemli unsurlarından biri önceden belirlenmiş ve oyun esnasında değiştirilmesi mümkün olmayan kurallara göre ve adil rekabet esası uyarınca icra edilmesidir. Özellikle futbol, basketbol gibi büyük ekonomik hacme sahip ve küresel birer organizasyon haline gelen spor branşlarında, bu kuralların katı bir biçimde uygulanması farklı açılardan da önem arz etmektedir. Bu nedenle spor müsabakalarının kurallara uygun şekilde yürütülebilmesi için hakemler spor faaliyetinin en önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

Hakemin, spor müsabakalarında kazanılan puanları saptayan ve önceden belirlenmiş oyun kurallarını o spor müsabakası yönünden uygulamakla görevlendirilen kişi olarak tanımlanması mümkündür. Daha geniş bir tanımla ise, spor faaliyetleri bakımından hakem, spor organizasyonlarının yetkilileri tarafından tayin edilen ve önceden belirlenen kurallar dahilinde müsabakaları yöneten, maçın akışını ve sonucunu, galibini ve mağlubunu, alınan puanları ve cezaları belirleyen kişidir¹⁴. Hakemler, özellikle çok seyirci çeken ve ekonomik hacmi diğer spor dallarına göre devasa boyutlara ulaşan futbol gibi spor branşlarında, verdikleri kararlarla ve oyunu yönetme biçimleriyle o spor müsabakasının izlenir olmasına doğrudan etki eden bir role sahip olup, bu rolleri nedeniyle çoğu kez bir spor müsabakasında sporcuların, skorun ve hatta oynanan oyunun dahi önüne geçebilmektedirler¹⁵.

---

¹³ Yusuf Yaşar, *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin, 2019), 173.

¹⁴ Ahmet Dinç, “Futbol Hakemlerinin Klasmanlarına Göre Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi”, içinde İğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, No: 13 (İğdır: Ekim 2017), 128.

¹⁵ Dinç, 129.

Spor müsabakasında görev yapan ve müsabakayı “*yönetme*” görevini üstlenen, dolayısıyla bir spor müsabakasının kurallara uygun, adil ve rekabet esaslarına göre başlayıp sonuçlanmasını sağlayacak kişi olan hakemler, müsabaka içerisinde birçok görev ve yetki ile donatılmışlardır. Bu görev ve yetkiler şu şekilde sayılabilir: Oyun kurallarını uygulamak, diğer hakemlerle (*yan hakem, dördüncü hakem, VAR hakemi*) koordinasyonu sağlamak, oyunu başlatmak, durdurmak ve bitirmek, oyun süresini ve uzatmaları belirlemek, gerektiğinde müsabakayı ertelemek, sporcuların kurallara aykırı davranışlarını cezalandırmak, müsabaka esnasında ve sonrasında saha içerisinde yaşanan tüm olayların raporunu hazırlamak ve bu raporu müsabakadan sonra federasyona sunmak, spor ahlakına uygun davranmayan takım yetkililerini cezalandırmak veya oyun alanından ve çevresinden uzaklaştırmak, özellikle sporcu sağlığının olumsuz etkileneceğini düşündüğü olaylara müdahale etmek, bu tip olayların gerçekleşmesini engellemek ve buna sebebiyet veren kimselere disiplin yaptırımını uygulamak, yetkili olmayan kişilerin oyun alanına girişlerini engellemek ve bunun için gerekli talimatları vermek, müsabaka sonunda skor ve süre raporunu tutmak ve ilgili kurumlara bu raporu sunmak¹⁶.

Esasen hakemin spor müsabakası içerisinde ifa ettiği görevin işlevine bakıldığında, bunun saha içerisinde bir “*hızlı yargılama*” faaliyeti olduğunu söylememiz isabetsiz olmayacaktır. Bu yargılamaya “*hızlı*” dememizin sebebi sudur: Özellikle ceza hukukunda hâkim, ceza normunda suç olarak öngörülen bir fiile ilişkin yargılama yapan kimsedir. Ancak bu yargılama aceleye gelmemekte, tanıklar dinlenmekte, deliller toplanmakta, gerekirse keşif ve bilirkişi incelemeleri yapılmakta ve bazen oldukça uzun bir süreç sonunda olay hakkında bir hüküm tesis edilebilmektedir. Oysa hakemlerin müsabaka içerisinde karar vermek için böyle bir olanakları ve zamanları yoktur. Hakem, bir olayı gördüğü saniye müdahale eder, o an itibarıyla oyun kurallarını hızlıca olaya uygular ve derhal bir karar verir. Futbol müsabakalarında olsa olsa hakem VAR (*Video Asistan Hakem*) incelemesine giderek kararını temellendirebilir. Ancak bunun dışında hakem bahsi geçen “*yargılamayı*” son

---

¹⁶ Mehmet Kargün, *Futbol Hakemlerinin İş Tatmini ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Faktörler Açısından İncelenmesi*, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi (Malatya: 2011), 12-13; Eyyüp Sarıkol, “Futbol Müsabakalarında Hakemlerin Görev Yetki ve Sorumlulukları”, içinde İğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi, S.1, C. 1 (İğdır: 2018), 31.

derece hızlı yapmalı, saniyeler içerisinde bir karara varmalı ve bu kararı uygulamalıdır. Öyle ki, bu karar verilir oyun başladıktan sonra, kararın geri alınma ihtimali de yoktur¹⁷.

Görüldüğü üzere hakem, bir spor müsabakasını yöneten, oyun kuralları hususunda özel bilgiye sahip ve adeta “*yargılama*” görevini üstlenen, saha içerisindeki en yetkili kişidir¹⁸. Bu itibarla, bu görevi yerine getiren hakemin bazen oyunun gidişatından kaynaklı, bazen mevcut düzenlemeler uyarınca yapması gereken bir edimi yapmama, bazense bu en üst düzey yetkili olma durumunun kötüye kullanılması şeklinde ortaya çıkan birtakım hukuka aykırı davranışları söz konusu olabilir. Bu gibi durumlarda, ilgili federasyonun veya idari kurumun hakem talimatındaki veya müsabaka talimatındaki disiplin yaptırımlarının uygulanmasının yanı sıra, eğer hakemin fiili bir ceza normunu ihlal ediyorsa, hakemin ceza sorumluluğu da gündeme gelecektir.

IV. HAKEMLER TARAFINDAN İŞLENEN FİİLLERİN CEZA HUKUKU AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Hakemlerin İşledikleri Suçlar Yönünden ‘Kamu Görevlisi’ Sayılıp Sayılmayacakları Hususu

Türk hukukunda hakemlerin görevleri esnasında kamu görevlisi sayılacağına yönelik bazı düzenlemeler yapılmıştır. 6222 sayılı Kanunun 20. maddesinde “*spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılır*” denilerek, hakemlerin kendilerine karşı işlenen suçlar yönünden ‘kamu görevlisi’ sayılacakları açıkça hüküm altına alınmıştır. O halde, hakemlerin mağduru oldukları suçlar yönünden kamu görevlisi oldukları ve suçun kamu görevlisine karşı işlenmesi yönünden kanunda bir nitelikli hal yahut farklı bir hukuki nitelendirme öngörülüyse failin bundan sorumlu olacağı açıktır.

Hakemler tarafından işlenen suçlar yönünden ise 6222 sayılı Kanunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Ne var ki, buna ilişkin düzenlemelere 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’nda yer verilmiştir. 3289 sayılı Kanunun ek 1. maddesi uyarınca, “*kamu hizmeti olarak yapılan gençlik ve spor organizasyonlarında görevlendirilen geçici görevliler, o organizasyonla ilgili görevlerini fiili olarak yürüttükleri süre*

¹⁷ Bkz. MHK-EPAK, Türkiye Futbol Federasyonu Merkez Hakem Kurulu Hakem ve Gözlemci Rehberi (Ankara: Türkiye Futbol Federasyonu Yayını, 1997).

¹⁸ Kargün, 13-14.

içinde veya bu görevi ile ilgili ilişkileri sırasında kamu görevlisi sayılır. Ceza kanunlarının uygulanması bakımından, bunların işledikleri suçlarla, bunlara karşı işlenen suçlarda Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.”

Hakemlerin, 3289 sayılı Kanunun ek 1. maddesinde belirtilen “spor organizasyonlarındaki geçici görevliler” kapsamında oldukları tartışmasızdır. Nitekim 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun’un 17. maddesinde de hakemlerin “*kamu görevlisi*” niteliğine sahip olduğu ve müsabaka günlerinde çalıştıkları yetkili makamların bilgileri dahilinde görevleri süresince idari izinli sayılacakları belirtilmiştir. O halde, Türk hukuku yönünden spor müsabakalarında görev yapan hakemlerin gerek kendilerine karşı işlenen suçlar, gerekse kendilerinin işlemiş oldukları fiiller yönünden kamu görevlisi oldukları açıktır. Yargıtay da vermiş olduğu kararlarda, spor müsabakalarında ceza hukuku bakımından hakemlerin “*kamu görevlisi*” sayılacağını vurgulamıştır¹⁹.

Bu itibarla, hakemlerin yalnızca mağduru oldukları fiiller bakımından değil, işledikleri suçlardan kaynaklı ortaya çıkacak ceza sorumluluğu halleri yönünden de kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri gerektiği kanaatindeyiz. O halde, hakemler spor organizasyonlarındaki görevleri gereği gerçekleştirmiş oldukları fiiller esnasında bir suç işlediklerinde ve bu suçun kamu görevlisi tarafından işlemesi özellik arz ediyorsa, söz konusu hukuki durum hakemler yönünden de uygulama alanı bulacaktır. Örneğin hakemin bir maddi menfaat karşılığı oyun kurallarına aykırı davranışlara göz yumması halinde, kamu görevlisi tarafından bu suç işlendiğinden, görevi kötüye kullanma suçu söz konusu olabilecektir²⁰.

B. Hakemin Kasten ve Taksirle Yaralama Suçları Yönünden Sorumluluğu

Hakemler, özellikle saha içerisindeki yetki ve sorumluluklarının son derece kapsamlı olması nedeniyle, spor faaliyetiyle ilgili işlenen bazı fiillerin süjesi olabilmektedirler. Zira hakemler, gerçekten de müsabaka öncesinde

¹⁹ Bkz. Yargıtay 4. CD, 29.01.2002, 2001/16967 E. ve 2002/739 K.; Yargıtay 4. CD, 03.07.2002, 2002/8943 E. ve 2002/12208 K. Bkz. Pınar Memiş, *Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi (İstanbul: 2010), 95.

²⁰ Memiş, *Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu*, 96. Görevi kötüye kullanma suçunun unsurları hakkında detaylı bilgi için bkz. Güneş Okuyucu Ergün, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, içinde TBB Dergisi, S. 82 (Ankara: 2009), 145 vd.

sahanın spor faaliyeti gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı, müsabakada görev alacak sporcuların lisanslarının kontrolü, söz gelimi futbol maçlarında kale ağlarının, korner direklerinin ve diğer araçların talimatlara uygun olup olmadığı gibi hususların denetiminde esas yetkili kimseler oldukları gibi, müsabaka esnasında sporcuların birbirlerine olan davranışlarını gözlemlemek ve müsabakanın talimatlara uygun ve sağlıklı bir biçimde başlayıp sona ermesinden de sorumludurlar²¹. Bu nedenle, hakemlerin doğrudan gerçekleştirdikleri fiillerden dolayı ceza sorumlulukları doğabileceği gibi, verdikleri veya vermedikleri kararlardan dolayı da ceza hukuku yönünden sorumlu tutulabilmeleri mümkündür.

Hakemlerin ceza sorumluluğunu değerlendirirken ele alınması gereken ilk husus, hakemler tarafından gerçekleştirilen yaralama fiilleridir. Bir spor müsabakasında hakemin doğrudan doğruya ve kasten işlemiş olduğu fiiller yönünden ceza sorumluluğunun doğacağına kuşku yoktur. O halde hakemlerin müsabaka esnasındaki yaralama neticesi doğuran fiillerinden dolayı ceza sorumluluğunun ortaya çıkıp çıkmayacağı konusunu, suçun maddi unsuru ve manevi unsuru değerlendirmesi yaparak incelememiz gerekmektedir. Bir hakem, müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında, bir sporcuya, antrenöre veya başka bir spor süjesine karşı kasten fiili müdahalede bulunur, örneğin kararından dolayı kendisine itiraz eden bir sporcuya tokat atarsa, bu fiilin spor faaliyeti ile hiçbir ilgisi bulunmadığından, hakemin söz konusu fiilden dolayı ceza sorumluluğu ortaya çıkacaktır. Böyle bir durumda hakemin gerçekleştirdiği eylem, TCK'nın 86. maddesinde düzenlenen Kasten Yaralama suçuna vücut verecek ve fail, bu suçtan dolayı cezalandırılacaktır. Öyle ki, TCK'nın 87. maddesindeki *Neticesi Sebebiyle Ağırlaşmış Yaralama* düzenlemesi uyarınca, "fail" sıfatını taşıyan hakemin bu eylemi nedeniyle mağdurda,

- yüzde sabit iz, duyu veya organlardan birindeki işlev zayıflaması, konuşmada sürekli zorluk, yaşamı tehlikeye sokan bir durumun oluşması;
- mağdurun bitkisel hayata girmesi, duyu veya organlardan birindeki işlevin yok olması, konuşma veya çocuk yapma yetisinin kaybolması, yüzde sürekli değişiklik;
- vücutta kemik kırığı veya çıkığının oluşması;

---

²¹ Gülşen, *Spor Hukuku*, 22.

- yahut ölüm sonucu irade edilmese dahi ölüm sonucunun meydana gelmesi

gibi haller vuku bulursa, verilecek ceza daha da arttırılacaktır.

6222 sayılı Kanununun 17. maddesinde, spor alanlarında kasten yaralama ve mala zarar verme suçlarının işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın TCK'daki hükme göre ceza verileceği ve bu cezanın da yarı oranında arttırılacağı öngörülmektedir. Spor alanı, 6222 sayılı Kanununun 3/1-(g) maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, “spor müsabakalarının veya antrenmanların gerçekleştirildiği alanlar ile seyircilere ait seyir alanları, özel seyir alanları, sporculara ait soyunma odası ve bu Kanununun uygulanması kapsamında spor yapmaya elverişli alanları, müsabaka öncesinde, esnasında veya sonrasında taraftarların sürekli veya geçici olarak gruplar hâlinde toplandıkları yerleri, müsabakanın yapılacağı yere gidiş ve geliş güzergâhları, takım veya taraftarların toplu olarak seyahat ettikleri araçları ya da takımların kamp yaptığı yerler” spor alanı olarak kabul edilmekte ve bu alanlarda gerçekleştirilen kasten yaralama fiillerinde 6222 sayılı Kanununun 17/1. maddesi uygulanmaktadır. O halde hakemlerin spor müsabakalarının öncesinde, müsabaka esnasında veya sonrasında, spor alanlarında bulunan herhangi bir kimseye karşı kasten yaralama suçunu işlemeleri halinde, 6222 sayılı Kanununun 17/1. maddesi uygulanacak ve verilecek ceza yarı oranında arttırılacak, bunun da ötesinde söz konusu fiil TCK m. 86 bağlamında “basit yaralama” olsa dahi mağdurun şikayetçi olup olmadığına bakılmaksızın hakem hakkında ceza soruşturması ve kovuşturması yapılabilecektir²².

Yukarıda yapılan açıklamalardan hareketle, hakemlerin spor alanlarında gerçekleştirdikleri kasten yaralama suçları bakımından TCK m. 86 ile 6222 sayılı Kanununun 17/1. maddesi hükümlerinin uygulama alanı bulacağı hususunda herhangi bir tartışma yoktur. Ancak belirttiğimiz gibi

---

²² “6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanununun 17. maddesinde “spor alanlarında kasten yaralama suçunun veya mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın 26/09/2004 tarihli Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerine göre cezaya hükmolunur” hükmü gereğince şikayetten vazgeçme nedeniyle kamu davasının düşürülmesine karar verilemeyeceğinin gözetilmemesi,” **Yargıtay 3. CD., 29.09.2015, 2015/8813 E. ve 2015/26361 K.**

somut olayda maddi unsurun yanı sıra manevi unsur, yani kusurluluk değerlendirmesinin de yapılması zorunludur. Zira suçun oluşumu için hakemin fiilinin yalnızca ceza normundaki tipik fiile vücut vermesi yeterli olmamakta, ayrıca failin bu fiilinden dolayı hukuk düzenince kınanabilir durumda olması gerekmektedir. Spor alanlarında işlenen kasten yaralama suçu, suçun unsurları bakımından TCK'nın 86. maddesinde düzenlenen kasten yaralama suçundan herhangi bir farklılık arzetmediğinden, bu suç da genel kasıtlı işlenebilen bir suçtur. Bu bağlamda, yukarıdaki örnekte olduğu gibi hakemin spor alanındaki bir spor süjesine kasten vurduğu bir olayda TCK m. 86 ve 6222 sayılı Kanun m. 17 kapsamında ceza sorumluluğu meydana gelecek ise de, söz gelimi, hakemin arkası dönük halde geri geri koşarken bir sporcuyla yaralaması durumunda, o spor branşının sınırlarını aşmaması kaydıyla kasten yaralama fiilinden sorumlu olmayacaktır²³. Ancak hakemin somut olayda dikkat ve özen yükümlülüğünün ihlali nedeniyle ilgili spor kurallarının sınırlarını aşması ve bu durumda zararlı sonucu öngörmeyerek aynı sporcuyla yaralaması durumunda TCK m. 22 bağlamında taksirli sorumluluğu gündeme gelecek ve TCK'nın 89. maddesi uyarınca taksirli yaralama suçundan sorumlu olacaktır. Ne var ki, 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi yalnızca spor alanlarındaki kasten yaralama suçları yönünden geçerli olduğundan, böyle bir durumda 6222 sayılı Kanunun uygulanması söz konusu olmayacak ve yalnızca TCK'nın 89. maddesindeki genel hüküm uygulanacaktır. Bununla birlikte, kasten yaralama suçunun nitelikli halleri (TCK m. 86/3), neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama (TCK m. 87) ve kasten yaralamanın ihmali davranışla işlenmesi (TCK m. 88) hallerinde 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesinin uygulama alanı bulacağına kuşku yoktur²⁴.

Kasten yaralama suçunun nitelikli halleri TCK'nın 86. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarında düzenlenmiştir. İkinci fıkrada “*kasten yaralama fiilinin kişi üzerindeki etkisinin basit ve tıbbi bir müdahaleyle giderilebilecek ölçüde hafif olması*” hafifletici neden olarak sayılmış ve failin cezalandırılması için mağdurun şikâyeti koşul olarak öngörülmüştür. Ne var ki 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi spor alanlarında işlenen kasten yaralama fiilleri yönünden şikâyet şartı aranmayacağına hükmettiğinden, söz konusu “*hafif yaralama*” fiilinin spor alanlarında işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın fail kasten yaralama suçundan cezalandırılacaktır.

²³ Wolfgang Schild, “Antrenörün, Hakemin ve Seyircinin Ceza Sorumluluğu”, Çev. Hakan Hakeri, içinde *Spor ve Ceza Hukuku*, ed. Yener Ünver (Ankara: Seçkin, 2004), 46.

²⁴ Aynı görüşte bkz. Gülşen, *Spor Hukuku*, 284-285.

TCK'nın 86. maddesinin üçüncü fıkrasında ise kasten yaralama suçunun ağırlaştırıcı nedenleri sayılmıştır. Buna göre, kasten yaralama suçunun "(a) üstsoya, altsoya, eşe veya kardeşe karşı; (b) beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye karşı; (c) kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle; (d) kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle veya (e) silahla" işlenmesi halinde, faile verilecek ceza yarı oranında arttırılacaktır. Bu ağırlaştırıcı nedenlerin tamamı spor alanlarında işlenen kasten yaralama suçları bakımından da uygulama alanı bulacaktır. Ancak hakemlerin ceza sorumluluğu yönünden bunların bir kısmının ayrıca üzerinde durulması gerekmektedir.

6222 sayılı Kanununun 20. maddesi uyarınca "spor müsabakalarında görev yapan hakem, gözlemci, saha komiseri ve temsilciler bu görevleriyle bağlantılı olarak kendilerine karşı işlenen suçlar bakımından kamu görevlisi sayılırlar." TCK'nın 86/3-(c) maddesine göre, "kişinin yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle" kendisine karşı kasten yaralama suçunun işlenmesi suçun nitelikli hali olarak kabul edildiğinden, spor alanlarında görev yapan hakemlere, gözlemcilere, saha komiserlerine ve temsilcilere karşı ve bu görevleri nedeniyle kasten yaralama suçunun işlenmesi halinde TCK'nın 86/3. maddesi uyarınca faile verilecek temel ceza arttırılacaktır²⁵. Bu hükmün geçerli olabilmesi için kasten yaralama fiilinin muhakkak kamu görevi sırasında işlenmiş olması zorunlu değildir. Görevin ifa edilmediği bir esnada

---

²⁵ "Olay tarihinde futbol müsabakasında klasman temsilcisi olarak görev yapan müştekiye karşı sanık M.F.'nin yumrukla vurarak 'basit bir tıbbi müdahale ile giderilecek' şekilde yaraladığı anlaşılmıştır... Olayın meydana geldiği futbol müsabakasında mağdurun federasyon klasman temsilcisi olarak görevlendirilip görevlendirilmediği hususunda araştırma yapılmadan sanık hakkında 5237 sayılı TCK'nın 86/3-c maddesinin uygulanması," **Yargıtay 3. CD., 01.04.2013, 2012/12308 E. ve 2013/13393 K.** Bkz. Peyman Hürmüz, 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, Yasak Fıiller ve Ceza Hükümleri – Yargıtay Yorumu (Ankara: Adalet, 2016), 94.

"Sanığın 6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanununun 20. maddesi gereği kamu görevlisi sayılan katılanı yaşamını tehlikeye sokacak vücudunda kemik kırılmasına ve iyileşme olanağı bulunmayan hastalığa girmesine neden olacak şekilde yaralama eyleminden dolayı birden fazla nitelikli yaralama suçu işleyen sanık hakkında alt sınırdan uzaklaşarak cezalandırılmaya başlanarak ve TCK'nın 86/1, 86/3-c, 87/2-a-son maddeleri gereği cezanın alt haddinin 8 yıldan az olamayacağına gözetilmeden 4 yıl 2 ay hapis cezasına hükmolunması suretiyle eksik ceza tayini," **Yargıtay 3. CD., 27.04.2015, 2014/38884 E. ve 2015/14858 K.** Bkz. Hürmüz, 101.

ve fakat bu görevle ilgili olarak yaralama fiilinin işlenmiş olması, ağırlaştırıcı nedenin uygulanması için yeterlidir²⁶. Örneğin, hakemin spor müsabakasında görev yapan yardımcı hakeme veya diğer hakemlere, müsabaka gözlemcisine veya diğer federasyon görevlilerine karşı yaralama fiilini gerçekleştirme durumunda, TCK'nın 86/3-(c) maddesinin uygulama alanı bulacağına kuşku yoktur.

TCK'nın 86/3-(d) maddesinde, kasten yaralama suçunun "*kamu görevlisinin sahip bulunduğu nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle*" işlenmesi suçun nitelikli hali olarak sayılmıştır. Bu nitelikli halin söz konusu olabilmesi için kamu görevlisinin zor kullanma yetkisine sahip olan bir kamu görevlisi olması gerekmez. O halde, yukarıda yapmış olduğumuz açıklamalar bağlamında hakemler de işledikleri fiiller bakımından kamu görevlisi sayıldıklarından, hakemlerin saha içerisindeki yetkilerini ve nüfuzunu kötüye kullanarak bu fiili gerçekleştirmeleri halinde suçun nitelikli hali oluşacaktır. Örneğin, bir hakemin başka bir nüfuzlu kimseye karşı bu fiili işleminde "*nüfuzunu kullandığı*" söylenemeyebilir ise de, müsabakadaki sporcular üzerinde mutlak bir surette otoritesi ve nüfuzu bulunduğundan, bir pozisyonla ilgili tartışma yaşandığı esnada bu nüfuzunu kötüye kullanarak sporcuya tokat atması halinde, TCK'nın 86/3-(d) maddesi uygulanacaktır.

Son olarak, TCK'nın 86/3-(e) maddesinde kasten yaralama suçunun silahla işlenmesi de ağırlaştırıcı neden olarak düzenlenmiştir. Buradaki "*silah*" deyiminden TCK'nın 6/1. maddesinin (f) bendinde sayılan aletleri anlamak gerekmektedir²⁷. Buna göre, TCK'nın 6/1-(f) maddesinde bahsi geçen aletlerin spor alanlarında kullanılması ile kasten yaralama suçu işlendiğinde TCK'nın 86/3-(e) maddesi ile 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi birlikte uygulama alanı bulacaklardır.

---

²⁶ Gülşen, *Spor Hukuku*, 285.

²⁷ "*Silah deyiminden*

1. *Ateşli silahlar,*

2. *Patlayıcı maddeler,*

3. *Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,*

4. *Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,*

5. *Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler, anlaşılır"*

TCK'nın 87. maddesinde ise, neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama fiilleri düzenlenmiştir. Bu hükmün birinci fıkrasına göre, kasten yaralama fiili mağdurun “*duyu veya organlardan birindeki işlevin zayıflamasına, konuşmasında sürekli zorluğa, yüzünde sabit ize, yaşamını tehlikeye sokan bir duruma, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğunun vaktinden önce doğmasına*” sebebiyet vermişse verilecek ceza bir kat; aynı fiil mağdurun “*iyileşmesi olanağı bulunmayan bir hastalığa veya bitkisel hayata girmesine, duyu veya organlardan birindeki işlevin yok olmasına, konuşma veya çocuk yapma yetisinin kaybolmasına, yüzünde sürekli değişikliğe, gebe bir kadına karşı işlenip de çocuğun düşmesine*” neden olmuşsa verilecek ceza iki kat; ayrıca kasten yaralamanın “*vücutta kemik kırığı veya çıkığının oluşmasına*” neden olması durumunda verilecek ceza yarı oranında artırılır. Nihayet TCK'nın 87. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, kasten yaralama neticesinde mağdur ölmüşse, 86/1. maddedeki kasten yaralamanın basit hali söz konusuysa faile sekiz yıldan oniki yıla kadar, buna karşın 86/3. maddedeki nitelikli hallerden biri söz konusuysa oniki yıldan onaltı yıla kadar hapis cezası verilir²⁸. Bu hallerden birinin spor alanında meydana gelmesi halinde de TCK'nın 87. maddesindeki hükümlere göre ceza sorumluluğu belirlenecek ve ayrıca 6222 sayılı Kanununun 17/1. maddesi uygulanacaktır.

Hakemin ceza sorumluluğu yönünden tartışılabilir bir diğer husus, sporcuların gerçekleştirdiği kasten yaralama suçundan hakemin sorumlu olup olmayacağıdır. Spor müsabakasında hakem, oyunun somut sertliği ve tehlike düzeyi bakımından sorumluluğa sahiptir. Zira oyunun akışı tamamen hakemin kontrolünde olup, hakem oyunun kurallara uygun yürütülmesinden sorumludur. Dolayısıyla hakemin fiili hakimiyetinde gerçekleşen bir spor müsabakasında, bir sporcunun karşı tarafı kasten yaralamaya yönelik hareketlerine ve spor faaliyetinin sınırlarını aşacak bir şekilde sert oynamasına izin verdiği yahut müsamaha gösterdiği takdirde, ihmalin de ötesinde hakemin sporcunun bu fiilini kolaylaştırma yahut yardım etme yönünde bir kastının olduğunun tespit edilmesi halinde, TCK m. 39 kapsamında ilgili sporcunun gerçekleştirdiği kasten yaralama fiiline yardım eden sıfatıyla iştirakten ceza

---

²⁸ TCK'nın 87. maddesindeki neticesi sebebiyle ağırlaşmış yaralama hallerine ilişkin detaylı açıklama için bkz. Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, 18. Baskı (Ankara: Seçkin, 2020), 260 vd.; Serap Keskin Kızıroğlu, “Kasten Yaralama Suçu”, içinde *Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan C. I* (Ankara: AÜHF Yayınları, 2015), 669 vd.; Nevzat Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 6. Baskı (Ankara: Savaş, 2012), 49 vd.

sorumluluğunun doğacağıının söylenmesi mümkündür²⁹. Ancak bu hükmün uygulanabilmesi için hakemde iştirak iradesinin bulunması zorunlu olup, hakemin bu yöndeki kastının somut olayda tespit edilememesi halinde herhangi bir ceza sorumluluğundan da bahsedilemeyecektir.

Hakemin ceza sorumluluğu ile ilgili tartışma konusu olabilecek bir diğer husus ise, yaralama fiilinin ihmali davranışla işlenmesi durumudur. TCK'nın 88. maddesinde kasten yaralama suçunun ihmali davranışla işlenmesi hali hafifletici neden olarak öngörülmüş ve bu durumda faile verilecek cezanın indirilebileceği belirtilmiştir. Kişinin ihmali davranışı nedeniyle kasten yaralama suçundan sorumlu tutulabilmesi içinse, bu suça sebebiyet veren yükümlülük ihmalinin icrai davranışa eşdeğer olması zorunludur³⁰. Bunun anlamı kişinin meydana gelecek zararlı sonucu önleme yükümlülüğü altında bulunması olup, örneğin bir erkeğin acı çeken karısı için doktor çağırması durumunda kasten yaralama suçu ihmal suretiyle işlenmiş sayılacaktır³¹.

Spor alanlarında görev yapan hakem tarafından da ihmal suretiyle kasten yaralama suçunun işlenmesi mümkündür. Örneğin, sahada sakatlanan bir sporcunun tedavisi için ısrarla doktorun çağırılmaması veya sahanın buzlanması, yıldırım tehlikesinin olması yahut bir oyuncunun ayakkabısında demir parçaların bulunduğunu görmesi ya da seyircilerin sürekli olarak sahaya yaralayıcı nitelikte cisimler atması, dolayısıyla oyunun oynanması halinde sporcu sağlığını tehlikeye düşürecek bir durumun söz konusu olması ve buna rağmen oyunu devam ettirmesi halinde, bu durumlardan biri nedeniyle sporculardan yahut teknik heyetten birinin yaralanması veya ölmesi durumunda hakemin ceza sorumluluğunun doğup doğmayacağı tartışılabilir. Yukarıda da belirttiğimiz gibi, hakem oyun üzerinde fiili hakimiyeti bulunan kişidir. Bu itibarla, sporcular yahut diğer spor süjeleri yönünden tehlikeli bir durumun söz konusu olması halinde buna ilişkin tedbirleri almakla da yükümlüdür. Söz gelimi seyircilerin sahaya girme yahut sert cisimler fırlatmaları durumunda oyunu durdurmalı ve gerekirse müsabakayı iptal etmeli, rakibine ısrarla sert müdahalede bulunarak sağlığını tehlikeye atan bir sporcuyu uymalı veya oyundan ihraç etmeli, eğer bir sporcu müsabaka esnasında sakatlandıysa bunu farkettiği an oyunu durdurup doktorları sahaya çağırmalı, bir başka deyişle oyunun kurallara uygun ve spor süjelerinin sağlığına zarar vermeyecek şekilde devam edecek her türlü tedbiri ve kararı almalıdır. Yukarıda saydığımız olaylara benzer durumlarda, oyunun devamı

²⁹ Schild, *Antrenörün, Hakemin ve Seyircinin Ceza Sorumluluğu*, 46-47.

³⁰ Keskin Kızıroğlu, *Kasten Yaralama Suçu*, 659.

³¹ Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 248.

halinde bu tehlikeli durumun devam edeceğinin kuvvetle muhtemel olması ve hakemin de bunu tespit etmesine rağmen oyunu durdurmaması yahut gereken tedbirleri almaması ve bunun neticesinde spor süjeleri üzerinde zararlı bir sonucun meydana gelmesi halinde, hakemin bu zararlı sonuç bakımından, örneğin kasten yaralama veya ölüm neticesi yönünden ihmâl suretiyle yahut taksirle sorumlu olacağı kanaatindeyiz³².

C. Hakemin Mala Zarar Verme Suçu Yönünden Sorumluluğu

Hakemler tarafından işlenebilecek bir diğer suç mala zarar verme suçudur. Bu suç tipinden özel olarak bahsetmemizin sebebi, 6222 sayılı Kanununun 17. maddesinde bu suçun ele alınmış ve spor alanlarında işlenen mala zarar verme suçu yönünden özel bir hüküm öngörülmüş olmasıdır.

Spor alanlarında işlenen mala zarar verme suçu, kasten yaralama suçunda olduğu gibi, 6222 sayılı Kanununun 17/1. maddesinde ayrıca tanımlanmamış ve “spor alanlarında ... mala zarar verme suçunun işlenmesi halinde şikâyet şartı aranmaksızın ... Türk Ceza Kanununun ilgili maddelerine göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.” denilmek suretiyle TCK’daki mala zarar verme düzenlemesine atıfta bulunulmuştur. Dolayısıyla spor alanlarında işlenen mala zarar verme suçu bakımından da TCK’nın genel hükmü uygulanacaktır. Mala zarar verme suçu, TCK’nın 151. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: “Başkasının taşınır veya taşınmaz malını kısmen veya tamamen yıkan, tahrip eden, yok eden, bozan, kullanılmaz hale getiren veya kirleten kişi, mağdurun şikâyeti üzerine, dört aydan üç yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır.”

Mala zarar verme suçunun maddi konusu taşınır veya taşınmaz maldır. Burada önemli olan söz konusu malın failden başkasına ait olması ve ekonomik bir değerinin bulunmasıdır³³. Bu nedenle suçun sahipsiz mallar üzerinde işlenmesi mümkün değildir. Buna karşın kaybedilmiş mallar, sahibinin rızasına aykırı bir biçimde zilyetliğinden çıkmış olsa dahi halen bu kimsenin mülkiyetinde olduklarından, mala zarar verme suçunun konusunu oluşturabilmektedirler³⁴.

³² Gülşen, *Spor Hukuku*, 213-214; Schild, *Antrenörün, Hakemin ve Seyircinin Ceza Sorumluluğu*, 47-48.

³³ Sulhi Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 15. Bası (İstanbul: Beta, 1998), 470; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 156.

³⁴ İsmail Gürocak, “Türk Ceza Kanunu’nda ‘Mala Zarar Verme’ ve ‘İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme’ Suçları”, içinde *TBB Dergisi*, S. 94 (Ankara: 2011), 158.

Suçun maddi unsuru, TCK'nın 151/1. maddesinde bir başkasının taşınır yahut taşınmaz malın kısmen veya tamamen "yıkılması", "tahrip edilmesi", "yok edilmesi", "bozulması", "kullanılmaz hale getirilmesi" ya da "kirlenmesi" olarak öngörülmüştür. O halde söz konusu suç seçimlik hareketli bir suç olduğundan, bunlardan birinin veya birden fazlasının gerçekleştirilmesi suçun meydana gelmesi bakımından herhangi bir önem taşımayacak ve tek bir mala zarar verme suçu oluşacaktır³⁵. Bu hareketlerin kısaca üzerinde duracak olursak; "yıkamak" taşınır veya taşınmaz malları gerçek kullanış biçiminde uygun olarak kullanılmaz hale getirmek anlamına gelmektedir³⁶. Örneğin, bir binanın kısmen veya tamamen yıkılması bu kapsamda değerlendirilebilir. "Tahrip etmek", bir malı harap etmek, kırmak veya bozmak olarak anlaşılabilir olup, esasen madde metninde "bozmak" ve "yıkamak" kavramları ayrı ayrı kullanıldığından, bu kavrama gerek bulunmamaktadır³⁷. "Yok etmek", malın maddi varlığının ortadan kaldırılmasıdır³⁸. Ancak bunun için söz konusu malın her zaman tamamen ortadan kaldırılması gerekmez, hak sahibinin o malı tekrar elde edemeyeceği veya elde etmesinin imkansızla yakın olacağı şekilde tasarruf alanından çıkarılması da "yok etme" kapsamında değerlendirilmelidir. Bir kimsenin bavulunun giden bir trenden atılması yahut kafesini açmak suretiyle kuşun kaçmasının sağlanması fiillerinde failin yok etme suretiyle mala zarar verme suçuna vücut verdiği söylenebilir³⁹. "Bozmak" bir malı gerektirdiği gibi ve kendisinden beklenen işlevi gerçekleştirecek şekilde kullanma olanağının ortadan kaldırılması veya zorlaştırılmasıdır⁴⁰. Elektronik bir aletin çalışmaz

³⁵ Gürocak, *Mala Zarar Verme*, 161; Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 831; Selami Turabi, *Mala Zarar Verme Suçları* (Ankara: Seçkin, 2008), 66.

³⁶ Mehmet Emin Alşahin, *Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları* (Ankara: Turhan, 2010), 36; Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 832.

³⁷ Gürocak, *Mala Zarar Verme*, 162; Turabi, *Mala Zarar Verme Suçları*, 70.

³⁸ Alşahin, *Mala Zarar Verme Suçları*, 38; Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 832.

³⁹ Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 158.

⁴⁰ Alşahin, *Mala Zarar Verme Suçları*, 38; Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 472.

"Sanığın, su deposundan köydeki evlere su götüren boruların, katılanın evine ayrılan bölümünde bulunan 'T' borusunu çıkartıp, yerine düz boru takması şeklinde kasten gerçekleştirdiği eylem ile içme suyu tesisatını, kendisinden beklenen fonksiyonu kısmen yapamayacak duruma getirdiği, yani kısmen 'bozduğu' anlaşıldığından mala zarar verme suçunun oluştuğunun kabulü

hale getirilmesi, bir kitabın sayfalarının karalanması veya aracın fren balatalarının koparılması böyledir. “*Kullanılmaz hale getirme*” maldan yararlanma olanağının ortadan kaldırılmasıdır⁴¹. Ancak maldan yararlanma olanağının ‘o an için’ ortadan kaldırılması yeterli olup, malın tamir edilemez hale gelip gelmediğinin hiçbir önemi bulunmamaktadır. Fail tarafından yararlanmak amacı olmaksızın bir başkasına ait eşyanın o an bulunamayacak şekilde saklanması gibi durumlar bu seçimlik harekete örnek olarak verilebilir⁴². Son olarak “*kirletmek*” ise, bir malın dış görünüşünü bozarak onu kirli hale getirmek olup, bir kimseye ait duvara yazılar yazılması yahut afiş veya pankart yapıştırılması bu hareketin örnekleri olarak sayılabilir⁴³.

Yukarıda maddi unsurunu oluşturan seçimlik hareketlerin kısaca üzerinde durduğumuz TCK’nın 151. maddesinde düzenlenen mala zarar verme suçuna spor alanlarında da sıklıkla rastlanmaktadır. 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesinde spor alanlarındaki mala zarar verme suçlarında doğrudan TCK’ya atıfta bulunulduğundan ve herhangi bir ayırım yapılmadığından, bu suçların faili ve mağduru spor alanlarında bulunan herkes olabilir. O halde, bu suç taraftarların yanı sıra, sporcular, hakemler, teknik heyet, yöneticiler, spor kulübü veya federasyon görevlileri gibi diğer spor aktörleri tarafından da işlenebilir. Örneğin hakem tarafından bir futbolcunun formasına veya üzerindeki bir başka eşyaya ya da müsabakanın tarafı olan takımlardan herhangi birinin yedek kulübesinde bulunan eşyalarına zarar verilmesi halinde, hakemin bu suçtan dolayı sorumluluğunun doğacağına hiçbir kuşku yoktur.

6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesinde, kasten yaralama suçunda olduğu gibi, mala zarar verme suçunun da spor alanlarında işlenmesi halinde faile verilecek cezanın yarı oranında arttırılacağı, ayrıca şikâyet şartı da aranmayacağı öngörülmektedir. Yukarıda 6222 sayılı Kanunun 3/1-(g) maddesi uyarınca “*spor alanı*”ndan ne anlamak gerektiği üzerinde durmuştuk. Buna göre, hakemin bu fiili yalnızca müsabaka esnasında veya müsabaka alanında işlemesine gerek yoktur. Örneğin, müsabaka bittikten sonra stadyumun otoparkında futbolculardan birinin aracını görüp ona zarar veren

---

gerekir.” **Yargıtay CGK., 26.4.2011, 2011/9-42 E. ve 2011/66 K.** Bkz. Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 832.

⁴¹ Alşahin, *Mala Zarar Verme Suçları*, 39; Turabi, *Mala Zarar Verme Suçları*, 75.

⁴² Gürocak, *Mala Zarar Verme*, 162.

⁴³ Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 833; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 158.

veya bir maçtan önce taraftarların toplu olarak bir yerde bulduklarını farkedip onların eşyalarını yakan hakemin fiili de 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi kapsamında değerlendirilecektir.

Spor alanlarındaki mala zarar verme suçu yalnızca spor sùjelerinin veya spor alanlarında bulunan kimselerin eşyalarına karşı değil, bizzat bu alanların kendisine ya da spor alanlarında bulunan o tesise ait eşyalara karşı da işlenebilmektedir. Örneğin futbol müsabakasının yapıldığı sahadaki kale direklerine, reklam panolarına, yedek kulübesine, çimlere yahut basketbol maçının yapıldığı salonun parkelerine, potalarına vs. zarar verilmesi de mümkündür. Kanun koyucu mala zarar verme suçunun bu ikinci gruptaki eşya yönünden işlenmesi hakkında 17/1. maddenin ikinci cümlesinde özel bir düzenleme yapmıştır. Buna göre, “*spor alanları ve bu alanlardaki eşya, mala zarar verme suçu bakımından kamu malı hükmündedir.*” Benzer bir sonuca 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanunu’ndan yola çıkarak varmak da mümkündür. Bu kanunun 36. maddesine göre spor il müdürlüğünün taşınır ve taşınmaz tüm malları “*Devlet malı*”, bir başka deyişle kamu malı hükmündedir. Ayrıca 3289 sayılı Kanunun ek 9. maddesinin birinci fıkrası uyarınca bağımsız spor federasyonlarının malları da Devlet malı sayılmaktadır. Bu düzenlemeler nazara alındığında, spor müsabakalarının icra edildiği stadyumların ve spor salonlarının ve buralarda bulunan eşyaların “*kamu malı*” olarak değerlendirilmesi gerektiği açıktır. TCK’nın 152/1-(a) maddesinde mala zarar verme fiilinin “*kamu kurum ve kuruluşlarına ait, kamu hizmetine tahsis edilmiş veya kamunun yararlanmasına ayrılmış yer, bina, tesis veya diğer eşya hakkında*” işlenmesi mala zarar verme suçunun ağırlaştırıcı nedeni olarak kabul edilmiştir. Bu itibarla, stadyum veya spor salonu gibi spor müsabakalarının yapıldığı spor alanlar ile ayrıca Bakanlığın bir birimi olan spor il müdürlüklerine yahut spor federasyonlarına ait tesis ve alanlara ya da buralarda bulunan eşya, araç ve gereçlere karşı mala zarar verme fiilinin işlenmesi halinde, TCK m. 152/1-(a) hükmü uyarınca nitelikli mala zarar verme suçu oluşacak ve ayrıca bu fiiller yönünden 6222 sayılı Kanunun 17/1. maddesi de uygulama alanı bulacaktır. Yargıtay da birçok içtihadında spor alanları ve buralarda bulunan eşyaların mala zarar verme suçu yönünden “*kamu malı*” hükmünde olduğuna ve bunlar üzerinde işlenen fiillerin nitelikli mala zarar verme suçuna vücut vereceğine karar vermiştir⁴⁴.

---

⁴⁴ “Somut olayda; Turgutlu ilçesi Yedi Eylül Stadyumunda oynanan Ulucak Belediye Spor ile Kuşadası Spor arasındaki futbol müsabakası sırasında Ulucak Belediye

Spor alanlarında işlenen mala zarar verme suçu yönünden bir diğer önemli nitelikli hal TCK m. 152/1-(g) maddesidir. Bu fıkrada, suçun “*sona ermiş olsa bile, görevinden ötürü oç almak amacıyla bir kamu görevlisinin zararına olarak*” işlenmesi ağırlaştırıcı neden olarak kabul edilmiştir. Kasten yaralama suçunda açıkladığımız hususlar bu suç için de geçerli olup, buna göre maçın hakemi, maçta görev yapan diğer hakemlere, temsilciye, gözlemciye veya diğer federasyon görevlilerine karşı bu fiili işlediğinde, suçun bu nitelikli halinden sorumlu olacaktır.

Ayrıca TCK'nın 152/2-(a) maddesi uyarınca, fiilin “*yakarak, yakıcı veya patlayıcı madde kullanarak*” işlenmesi de mala zarar verme suçunun ağırlaştırıcı nedeni olarak sayılmıştır. Dolayısıyla bir maçın hakemi, ister müsabaka alanında isterse 6222 sayılı Kanunda “*spor alanı*” olarak sayılan diğer yerlerde mala zarar verme fiilini bu surette işlerse TCK'nın 152/2-(a) maddesi uygulama alanı bulacak, söz gelimi hakem müsabakadan önce, evvelden arasında husumet olan bir futbolcunun arabasını müsabaka alanına gidiş güzergahında görür ve bu araca yakmak suretiyle zarar verirse, hakeme verilecek olan ceza bu hüküm uyarınca ağırlaştırılacaktır.

Sporun attığı gole sevinen suça sürüklenen çocuğun protokol tribünü ile kapalı tribün arasında bulunan cama yumruk vurarak camın kırılmasına neden olduğu, bu şekilde üzerine atılı kamu malına zarar vermek suçunu işlediği anlaşılmıştır.” **Yargıtay 15. CD., 20.05.2014, 2013/18749 E. ve 2014/9780 K. Bkz.** Hürmüz, 97. “*Somut olayda, sanık S. D.'nin, Yalova Atatürk Stadında oynanan futbol maçını izlemek için stada gittiği, maç sırasında her iki futbol takımının taraftarı arasında meydana gelen kavgada tekme ile stada ait iki adet koltuğu kırdığı ve bu şekilde kamu malına zarar verme suçunu işlediğine yönelik kabulde bir isabetsizlik görülmemiştir.”* **Yargıtay 15. CD., 12.11.2014, 2013/27934 E. ve 2014/18669 K. Bkz.** Hürmüz, 99.

“Sanığın, Elazığ Atatürk Stadyumu'nda oynanan futbol müsabakasını izledikten sonra, maç içerisinde verdiği kararlar sebebiyle maçın hakemlerine öfkelenerek, konuşmak amacıyla stadyum içerisindeki odalarına giden hakemlerin arkasından ilerlediği sırada, görevlilerin engel olması üzerine çıkan kargaşada, sanığın kapıya yumruk ile vurmak suretiyle yarısı buzlu cam olan kısmını kırarak zarar verdiği iddia edildiği olayda, sanık, tanık ve şikayetçi beyanları, görgü tespit tutanağı ile tüm dosya kapsamına göre, eylemin kamu malına zarar verme suçunu oluşturduğuna yönelik mahkemenin kabulünde bir isabetsizlik görülmemiştir.” **Yargıtay 15. CD., 25.02.2015, 2014/835 E. ve 2015/21400 K.**

D. Hakemin Hakaret ve Tehdit Suçları Yönünden Sorumluluğu

Spor alanlarında hakemler tarafından işlenebilecek suçlar arasında hakaret ve tehdit suçlarını da ele almamız mümkündür.

Hakaret suçu, TCK'nın Şerefe Karşı Suçlar başlıklı sekizinci bölümünde, 125. maddesinde şu şekilde düzenlenmiştir: *“Bir kimseye onur, şeref ve saygınlığını rencide edebilecek nitelikte somut bir fiil veya olgu isnat eden veya sövmek suretiyle bir kimsenin onur, şeref ve saygınlığına saldıran kişi, üç aydan iki yıla kadar hapis veya adli para cezası ile cezalandırılır. Mağdurun gıyabında hakaretin cezalandırılabilmesi için fiilin en az üç kişiyle ihtilat ederek işlenmesi gerekir.”* Hakaret suçunun hukuki konusu kişinin şeref varlığı olup, *“şeref”* ise kişinin gerek kendisine ilişkin bakışı yönünden gerekse de içerisinde bulunduğu ortam yahut toplum nazarında sahip olduğu sosyal değer, saygınlık, itibar gibi niteliklerin bütününe ifade etmektedir⁴⁵. Bu bağlamda bazı yazarlar kişinin şeref varlığının *“iç şeref”* ve *“dış şeref”* olarak iki unsurdan oluştuğunu ve karma bir nitelik gösterdiğini, bu bağlamda iç şerefin kişinin kendisi hakkında onurlu olduğuna ilişkin taşıdığı olumlu duyguları, dış şerefin ise yaşadığı ortamda ve toplumdaki kimselerin o kişiye verdiği değer, itibar ve saygınlığı belirttiğini, TCK'nın 125. maddesi ile de her iki şeref varlığının kümülatif bir biçimde koruma altına alındığını söylemektedirler⁴⁶.

Tehdit suçu ise TCK'nın 106. maddesinde düzenlenmiş olup, buna göre; *“bir başkasını, kendisinin veya yakınının hayatına, vücut veya cinsel dokunulmazlığına yönelik bir saldırı gerçekleştireceğinden bahisle tehdit eden kişi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Malvarlığı itibarıyla büyük bir zarara uğratacağından veya sair bir kötülük edeceğinden bahisle tehditte ise, mağdurun şikayeti üzerine, altı aya kadar hapis veya adli para cezasına hükmolunur.”* Ceza kanununun hürriyete karşı suçlar kısmında düzenlenen bu suç tipinde, kanun koyucu tehdit fiilinin yöneldiği hukuki değerlere göre bir ayırım yapmış ve mağdurun yahut bir yakınının hayat varlığına, vücut bütünlüğüne veya cinsel dokunulmazlığına bir saldırı gerçekleştirileceği ya da malvarlığı üzerinde ciddi bir zarar meydana getirileceği yönünde bir tehditte bulunulmasını suçun maddi unsuru olarak kabul etmiş, bununla birlikte maddede öngörülen ilk üç halde (*hayat varlığı,*

⁴⁵ Dönmezer, *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*, 229; Murat Kayaççiçek, *Şerefe Karşı Suçlar* (Ankara: Seçkin, 2008), 16; Toroslu, *Ceza Hukuku Özel Kısım*, 100.

⁴⁶ Tezcan, Erdem ve Önok, *Ceza Özel Hukuku*, 628-629.

vücut bütünlüğü ve cinsel dokunulmazlık) suçun re'sen soruşturulacağına, malvarlığı yönünden tehditte ise ancak mağdurun şikayeti üzerine fail hakkında ceza muhakemesi işlemlerinin yürütüleceğine hükmedilmiştir.

Esasen spor alanlarında hakemler tarafından diğer spor sùjelerine yönelik gerçekleştirilen hakaret ve tehdit suçları bir özellik arzetmemektedir. Örneğin bir hakem pozisyon gereği yaşanan bir tartışma esnasında tartıştığı futbolcuya TCK m. 125'te öngörüldüğü şekilde hakaret eder veya TCK m. 106'da korunan hukuki değerler üzerinden bir tehditte bulunursa, bu fiile TCK'nın genel hükümleri uygulanacaktır. Ancak konuyu özel olarak ele almamızın sebebi, herhangi bir karışıklığa sebebiyet vermesini önlemek adına, 6222 sayılı Kanununun 14. maddesini hakemler tarafından işlenecek hakaret ve tehdit suçları yönünden değerlendirmektir.

6222 sayılı Kanununun 14. maddesinin birinci fıkrasında tehdit veya hakaret içeren tezahürat suçu düzenlenmiş olup, buna göre "*Spor alanlarında taraftarların grup halinde veya münferiden belirli bir kişiyi hedef veya muhatap alıp almadığına bakılmaksızın duyan veya gören kişiler tarafından tehdit veya hakaret olarak algılanacak tarzda aleni olarak söz ve davranışlarda bulunmaları halinde, fiilleri daha ağır cezayı gerektiren başka bir suç oluşturmadığı takdirde, şikâyet şartı aranmaksızın, failer hakkında elli günden az olmamak üzere adli para cezasına hükmolunur.*" Görüldüğü üzere kanun koyucu, 6222 sayılı Kanununun 14/1. maddesindeki suçun yalnızca taraftarlar tarafından işlenebileceğini düzenlemiştir. O halde, 14. maddede öngörülen tehdit veya hakaret içeren tezahüratta bulunma suçu bir özgü suçtur. Bu nedenle, spor alanlarındaki taraftarlar dışındaki kimselerin ve dolayısıyla hakemlerin işlemiş oldukları hakaret içeren söz ve davranışlar 14/1. madde kapsamında değerlendirilemeyecek, bu kimseler yönünden yalnızca TCK m. 125. ve 106. madde hükümleri uygulanacaktır.

E. Hakemin Şike ve Teşvik Primi Suçları Yönünden Sorumluluğu

Hakemlerin ceza sorumluluğu bakımından değerlendirmemiz gereken son suç ise 6222 sayılı Kanununun 11. maddesinde düzenlenen şike ve teşvik primi suçlarıdır.

Şike suçu, 11. maddenin birinci fıkrasında şu şekilde düzenlenmiştir: "*Belirli bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir başkasına kazanç veya sair menfaat temin eden kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis ve yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır.*"

Kazanç veya sair menfaat temini hususunda anlaşmaya varılmış olması halinde dahi, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.” Buna göre, şike suçunun maddi unsurunu kazanç veya sair menfaat temini ve şike anlaşması olarak ikiye ayırmamız mümkündür⁴⁷.

Kanundaki düzenleme nedeniyle, şike suçunun oluşumu için anlaşmaya konu kazanç veya sair menfaatin temin edilmesi gerekmez. Taraflar arasında bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla kazanç veya sair menfaat temin edileceği üzerinde bir anlaşmaya (“şike anlaşması”) varılmış olmasıyla birlikte şike suçu tamamlanır ve failler 11. maddedeki şike suçunun tamamlanmış halinden cezalandırılırlar. Dolayısıyla somut olayda bu yönde bir anlaşma varsa, bunun neticesinde müsabakanın sonucuna etki edilmemiş veya üzerinde anlaşmaya varılan menfaat temin edilmemiş olsa bile fail cezalandırılacaktır. Kanun koyucu bu düzenleme ile şike suçunu rüşvet suçuna benzetmiştir. Zira rüşvet suçunu düzenleyen TCK’nın 252. maddesinin üçüncü fıkrasına göre de, “*rüşvet konusunda anlaşmaya varılması halinde, suç tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.*”⁴⁸.

Teşvik primi esasen şike suçundan ayrı bir suç tipidir. Ancak kanun koyucu, 6222 sayılı Kanunda teşvik primini şike suçunun daha az cezayı gerektiren nitelikli hali (veya hafifletici nedeni) gibi düzenlemiştir. Bu itibarla şike suçu ile ilgili unsurlar teşvik primi yönünden de geçerli olacak, suçun oluşması için teşvik primi bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla verilecek ya da vaat edilecektir. 6222 sayılı Kanun’un 11. maddesinin beşinci fıkrasında şike suçuna atıfta bulunularak “*suçun bir müsabakada bir takımın başarılı olmasını sağlamak amacıyla teşvik primi verilmesi veya vaat edilmesi suretiyle işlenmesi halinde bu madde hükümlerine göre verilecek ceza yarı oranında indirilir*” denilmektedir. O halde teşvik primi suçunda da, şike suçunda olduğu gibi, bir spor müsabakasının sonucunu etkilemek amacıyla bir menfaat temini veya vaadi söz konusudur. Ancak bu kez söz konusu menfaat, şike suçunun aksine, o

⁴⁷ Şike suçunun unsurları hakkında detaylı bilgi için bkz. Yaşar, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 154 vd.; Büşra Demiral Bakırman, *Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu* (İstanbul: Oniki Levha, 2017), 103 vd.; Devrim Güngör, “Şike Suçu”, içinde *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2011/4 (Ankara: 2011), s. 39-40; Muharrem Özen ve Sacit Yılmaz, “Şike ve Teşvik Primi Suçları”, içinde *Ankara Barosu Dergisi*, S. 2012/2 (Ankara: 2012), s. 28-29; Hamide Zafer, “Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)”, içinde *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, S. 2012/1 (İstanbul: 2012), s. 61 vd.

⁴⁸ Yaşar, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 163.

takımın müsabakada daha iyi performans göstermesi, başka bir deyişle başarılı olmasını sağlamak için temin edilmektedir. Şike suçunda olduğu gibi teşvik priminde de, suçun oluşumu için tarafların müsabakanın sonucunu etkilemek amacıyla teşvik primi verilmesi hususunda anlaşma yapmaları, yani bir tarafın teşvik primini teklif edip karşı tarafın bunu kabul etmesi yeterli olup, müsabakanın anlaşmaya göre sonuçlanması veya menfaatin temin edilmemesi suçun oluşumu yönünden önemli arzetmemektedir⁴⁹.

Şike suçu çok failli bir suçtur. Çok failli suçlar, makalemizin faile ilişkin bölümünde değindiğimiz gibi, tek bir fail tarafından işlenebilmesi mümkün olmayan ve en az ceza normunda öngörülen sayıda kişi tarafından iştirak halinde işlenmesi zorunlu kılınan suç tipleridir. Şike suçunda da en az iki kişi arasında şike anlaşmasının yapılmış olması suçun oluşumu için zorunludur. Faillerden birinin şike anlaşması için karşı tarafa teklif götürmesi, ancak karşı tarafça bu teklifin kabul edilmemesi halinde şike suçu meydana gelmemekte, olsa olsa teklif götüren fail yönünden şike suçuna teşebbüs söz konusu olmaktadır⁵⁰. Bu husus, 11. maddenin birinci fıkrasında “*kendisine menfaat temin edilen kişi de bu suçtan dolayı müşterek fail olarak cezalandırılır*” denilerek hüküm altına alınmıştır. Kanun koyucu şike anlaşmasının iki tarafını müşterek fail olarak kabul etmiş ve her ikisinin de aynı fiil nedeniyle cezalandırılacağını öngörmüştür.

Şike suçu her ne kadar bir özgü suç gibi düzenlenmemiş ve kanun koyucu da böyle bir lafzı tercih etmemiş ise de⁵¹, suçun oluşumu için şike anlaşmasının taraflarının müsabaka sonucunu etkileme yetkisi ya da gücü olan kimseler olması gerektiği açıktır. Aksi halde, suçun meydana gelebilmesi için elverişli harekette bulunulduğundan söz edilemez. O halde, ilgili spor müsabakasının sonucunu etkileme gücü, yetkisi veya olanağı bulunan herkes, örneğin sporcular, antrenörler, hakemler, federasyon yetkilileri, kulüp yöneticileri vb. kişiler, şike suçunun faili olabilirler. Bu bakımdan spor müsabakasının hakeminin de şike suçunun faili olabileceğine hiçbir kuşku yoktur.

---

⁴⁹ Buna ilişkin tartışmalar için bkz. Demiral Bakırman, *Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu*, 128 vd.; Gülşen, *Spor Hukuku*, 231 vd.; İzzet Özgenç, “Değerlendirme ve Sonuç”, içinde *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu*, ed. Prof. Dr. Cumhur ŞAHİN – Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ – Doç. Dr. İlhan ÜZÜLMEZ, 2. Bası (Ankara: Seçkin, 2012), 109 vd.

⁵⁰ Yaşar, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 228; Özen ve Yılmaz, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 32; Zafer, *Şike veya Teşvik Primi Verme*, 70.

⁵¹ Güngör, *Şike Suçu*, 39.

Bu hususla ilgili şike suçuna iştirake yönelik 11. maddenin ikinci fıkrası önem arz etmektedir. İkinci fıkra düzenlemesine göre, “*Şike anlaşmasının varlığını bilerek spor müsabakasının anlaşma doğrultusunda sonuçlanmasına katkıda bulunan kişiler de birinci fıkra hükmüne göre cezalandırılır.*” Esasen bu hüküm hiç düzenlenmeseydi de şike anlaşmasının varlığını bilerek müsabakanın anlaşmaya göre sonuçlanmasına katkıda bulunan kişilerin cezalandırılması mümkündür. Zira şike anlaşmasının varlığını bilerek bu anlaşmanın sonuçlanmasına katkıda bulunan kimsenin fiili zaten TCK’nın iştirake ilişkin hükümleri kapsamında cezalandırılacaktır. Ancak kanun koyucu bu hususu ayrıca düzenleyerek, şike anlaşmasının tarafı olmaları da müsabakaya etki etme gücüne ve yetkisine sahip olan kimselerin vaat edilen menfaatten yararlanmak için anlaşmaya sonradan müdahale etmelerini ve müsabakanın anlaşmaya göre sonuçlanmasına doğrudan katkıda bulunmalarını da özel olarak vurgulamak, ayrıca bu hüküm var olmasaydı TCK m. 39 uyarınca “*yardım eden*” sıfatıyla iştirak nedeniyle ceza alabilecek failerin müşterek fail gibi cezalandırılmasını sağlamak istemiştir.

Bu açıklamalardan hareketle, bir spor müsabakasında görev yapan hakemin, özellikle saha içerisinde müsabakanın seyri üzerinde en fazla yetki ve kontrole sahip kişi olduğu düşünüldüğünde, şike anlaşmasına taraf olmasa da sonradan vereceği kararlarla müsabakanın şike anlaşmasına göre sonuçlanmasına doğrudan etki etmesi mümkündür. Örneğin, üzerine şike anlaşması yapılan bir futbol maçında, şike anlaşmasının tarafı olan takım aleyhine kasten yanlış penaltı kararı veren, açık ofsayt olmasına rağmen golü geçerli sayan veya anlaşmaya göre yenilmesi gereken takımdan birkaç futbolcuyu kasten yanlış kararlarla kırmızı kart vererek oyundan ihraç eden hakemin fiili 11. maddenin ikinci fıkrası kapsamında değerlendirilmeli ve hakem de şike suçundan müşterek fail olarak sorumlu olmalıdır. Ancak hakemin şike suçunun müşterek faili olarak ceza sorumluluğunun doğması için, şike anlaşmasının varlığını bilerek ve tamamen müsabakanın sonucunun bu şekilde şekillenmesi için hareket etmesi gerekir. Eğer hakem böyle bir anlaşmanın varlığını bilmiyorsa ve buna rağmen anlaşmaya göre yenilmesi gereken takım aleyhine tamamen hakem hatası nedeniyle yanlış bir penaltı kararı verdiyse, bu durumda iştirak iradesinden ve şike suçu yönünden manevi unsurdan söz edilemeyeceğinden, hakem bakımından ceza sorumluluğu da ortaya çıkmayacaktır⁵².

---

⁵² Özen ve Yılmaz, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 33.

Avrupa’nın çeşitli ülkelerinde hakemler tarafından yapılan veya hakemlerin müşterek fail olarak iştirak ettiği şike olayları ve bunlara ilişkin yapılan

Bununla beraber, şike anlaşmasının varlığını bilerek müsabakanın bu anlaşmaya göre sonuçlanmasına katkıda bulunan hakemin, şike anlaşmasının tarafı olan ve bu anlaşma doğrultusunda kazanç veya sair menfaat teminini doğrudan kabul eden kişi de olmaması, bu anlaşmanın tarafı olmadan müsabaka sonucuna etki etmesi gerekir. Aksi halde hakemin ceza sorumluluğu 11. maddenin ikinci fıkrasına göre değil, birinci fıkrasına göre değerlendirilecek ve hakem bu hüküm kapsamında şike suçunun faili olacaktır⁵³.

11. maddenin dördüncü fıkrasında şike suçunun ağırlaştırıcı nedenleri sayılmıştır. Kanun koyucu dördüncü fıkranın (a) bendinde, şike suçunun bir kamu görevlisi tarafından ve bu kamu görevinin sağlamış olduğu güven yahut nüfuz kötüye kullanılarak işlenmesinin suç ile korunan hukuki menfaati suçun basit haline nazaran daha fazla ihlal ettiği düşüncesiyle, ağırlaştırıcı bir neden olacağına kanaat getirmiş ve bu durumu suçun nitelikli hali olarak kabul etmiştir. Çalışmamızın önceki bölümlerinde açıkladığımız üzere, her ne kadar 6222 sayılı Kanunda bu yönde bir düzenleme yer almamaktaysa da, gerek 3289 sayılı Kanunun ek 1. maddesi, gerekse de 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kurulu ve Görevleri Hakkında Kanun'un 17. maddesi birlikte değerlendirildiklerinde, hakemlerin işlemiş oldukları fiiller yönünden “*kamu görevlisi*” sayılacaklarına hiçbir kuşku yoktur. Bu itibarla, hakemlerin şike suçunun faili oldukları durumlarda Kanunun 11/4-a maddesindeki ağırlaştırıcı neden uygulanmalı ve suçun nitelikli haline göre ceza sorumluluklarının doğacağı kabul edilmelidir.

V. SONUÇ

Spor faaliyetleri birçok bileşenin katılımıyla icra edilen ve geniş bir insan topluluğunu ihtiva eden aktiviteler olduğundan, bu süreçlerin içerisinde yer alan bütün spor aktörleri, söz konusu faaliyetler neticesinde meydana gelebilecek disiplin veya ceza sorumluluğunun süjesi olabilmektedirler. Sporcular, teknik kişiler, kulüp yöneticileri gibi kimselerin fiillerinin haricinde, spor faaliyetleri nedeniyle ceza sorumluluğu oluşabilecek spor aktörlerinden birisi de hakemlerdir.

---

yargılamalar hakkında detaylı bilgi için bkz. Marcelo Moriconi, “The official football match-fixing prevention discourse as a cognitive limitation (the cases of Iberian countries)”, içinde *Soccer and Society*, Vol.19 (Londra: 2019), s. 276-282.

⁵³ Özgenç, *Değerlendirme ve Sonuç*, 107; Yaşar, *Şike ve Teşvik Primi Suçları*, 178-179.

Hakemlerin ceza sorumluluğu tartışmasının tek nedeni spor müsabakası esnasında veya spor alanlarında doğrudan işleyecekleri fiiller değildir. Hakem, bir spor müsabakasında saha içerisindeki en yetkili kişi olup, sporcular başta olmak üzere bütün spor sùjeleri üzerinde otoriteye sahip bir biçimde müsabakayı yönetme görevini üstlenmektedir. Ne var ki bu yetki ve otorite, beraberinde sorumluluğu da getirmektedir. Bu nedenle, hakemlerin yalnızca doğrudan işledikleri fiiller bakımından değil, ihmalleri nedeniyle meydana gelen zararlı sonuçlardan dolayı oluşabilecek sorumluluk hallerinin de değerlendirilmesi elzemdir. Örneğin, yalnızca saha içerisinde bir sporcuyu yaralayan hakemin değil, verdiği ya da vermediği bir karardan dolayı spor sùjelerinin zarar görmesine sebebiyet veren hakemin sorumluluğu da ceza hukukunun inceleme alanına girmektedir.

Bu bağlamda, spor müsabakasını yönetme görevini üstlenen hakemlerin saha içerisindeki veya spor faaliyetiyle ilgili davranışları neticesinde, belirli koşulların varlığı halinde, ceza sorumlulukları ortaya çıkabilmektedir. Hakemin ceza sorumluluğu bahsi ele alınırken, özellikle 6222 sayılı Kanun da nazara alındığında hem sıklıkla karşılaşılabilecek hem de oluşumu ve muhakemesi bakımından özellik arzeden suçlar üzerinde durulması önem arz etmektedir. Buna göre, hakemin kasten ve taksirle yaralama suçları, mala zarar verme, hakaret, tehdit ile şike ve teşvik primi suçlarından ceza sorumluluğu halleri ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme yapılırken de, öncelikle bir “*fail*” tipi olarak hakem yönünden ceza hukukunun faile ilişkin genel kavramlarının uygulanması ve konunun spor hukukuna ilişkin mevzuatla birlikte ele alınması gerekmektedir. Bununla beraber, her ne kadar 6222 sayılı Kanunda bu yönde bir düzenlemeye yer verilmemiş ise de, 3289 sayılı Gençlik ve Spor Hizmetleri Kanununun ek 1. maddesinden hareketle, hakemlerin kendileri tarafından işlenen suçlar yönünden “*kamu görevlisi*” sayılacaklarına ilişkin hiçbir kuşku bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Alşahin, Mehmet Emin. *Yargıtay Kararları Işığında Mala Zarar Verme Suçları*. Ankara: Turhan, 2010.
- Antoliesi, Francesco. *Manuale di Diritto Penale, Parte Generale*. Milano: Giuffrè Editore, 2003.
- Aydın, Devrim. *Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak*. Ankara: Yetkin, 2009.
- Demiral Bakırman, Büşra. *Türk Ceza Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçu*. İstanbul: Oniki Levha, 2017.
- Demirbaş, Timur. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. 14. Baskı. Ankara: Seçkin, 2019.
- Diñç, Ahmet. "Futbol Hakemlerinin Klasmanlarına Göre Mesleki Yeterliliklerinin Belirlenmesi". İçinde *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. No: 13. 125-150. Iğdır: Ekim 2017.
- Dönmezer, Sulhi. *Kişilere ve Mala Karşı Cürümler*. 15. Bası. İstanbul: Beta, 1998.
- Erem, Faruk. "Suça İştirak", İçinde *AÜHF Dergisi*. C. 3, S. 1. 62-107. Ankara: 1946.
- Gülşen, Recep. *Spor Hukuku*, 2. Baskı. Ankara: Adalet, 2013.
- Güngör, Devrim. "Şike Suçu", içinde *Ankara Barosu Dergisi*. S. 2011/4. 35-43. Ankara: 2011.
- Gürocak, İsmail. "Türk Ceza Kanunu'nda 'Mala Zarar Verme' ve 'İbadethanelere ve Mezarlıklara Zarar Verme' Suçları", İçinde *TBB Dergisi*. S. 94. 149-186. Ankara: 2011.
- Hafizoğulları, Zeki ve Özen, Muharrem. *Ceza Hukuku Genel Hükümler*. Ankara: US-A, 2011.
- Hürmüz, Peyman. *6222 sayılı Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun, Yasak Fiiller ve Ceza Hükümleri – Yargıtay Yorumu*. Ankara: Adalet, 2016.
- Kargün, Mehmet, *Futbol Hakemlerinin İş Tatmini ve Mesleki Tükenmişlik Düzeylerinin Çeşitli Faktörler Açısından İncelenmesi*, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: 2011.
- Kayanççek, Murat. *Şerefe Karşı Suçlar*. Ankara: Seçkin, 2008.
- Keskin Kızıroğlu, Serap. "Kasten Yaralama Suçu". İçinde *Prof. Dr. Nevzat Toroslu'ya Armağan C. I*. 639-686. Ankara: AÜHF Yayınları, 2015.
- Memiş, Pınar. *Spor Faaliyetlerinden Doğan Ceza Sorumluluğu*, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: 2010.

- MHK-EPAK, *Türkiye Futbol Federasyonu Merkez Hakem Kurulu Hakem ve Gözlemci Rehberi*. Ankara: Türkiye Futbol Federasyonu Yayını, 1997.
- Moriconi, Marcelo. “The official football match-fixing prevention discourse as a cognitive limitation (the cases of Iberian countries)”, içinde *Soccer and Society*. Vol.19. 271-287. Londra: 2019.
- Okuyucu Ergün, Güneş. “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, içinde *TBB Dergisi*. S. 82. 139-169. Ankara: 2009.
- Özen, Muharrem ve Yılmaz, Sacit. “Şike ve Teşvik Primi Suçları”, içinde *Ankara Barosu Dergisi*. S. 2012/2. 17-41. Ankara: 2012.
- Özgenç, İzzet. “Değerlendirme ve Sonuç”, içinde *Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Kanunu*, ed. Prof. Dr. Cumhur ŞAHİN – Prof. Dr. İzzet ÖZGENÇ – Doç. Dr. İlhan ÜZÜLMEZ. 2. Bası. 95-126. Ankara: Seçkin, 2012.
- Özocak, Gürkan. “Spor Faaliyetleri Sırasında İşlenen Kasten Yaralama Suçu”, içinde *Suç ve Ceza – Ceza Hukuku Dergisi*. 81-114. İstanbul: 2018.
- Sarıkol, Eyyüp. “Futbol Müsabakalarında Hakemlerin Görev Yetki ve Sorumlulukları”, içinde *Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*. S.1, C. 1. 29-34. Iğdır: 2018.
- Schild, Wolfgang. “Antrenörün, Hakemin ve Seyircinin Ceza Sorumluluğu”, çev. Hakan Hakeri, içinde *Spor ve Ceza Hukuku*. ed. Yener Ünver. 41-50. Ankara: Seçkin, 2004.
- Taner, Tahir. *Ceza Hukuki Umumî Kısım*. 3. Basım. İstanbul: İÜHF Yayınları, 1953.
- Tezcan, Durmuş, Erdem, Mustafa Ruhan ve Önok, Murat. *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*. 18. Baskı. Ankara: Seçkin, 2020.
- Toroslu, Nevzat. *Ceza Hukuku Özel Kısım*. 6. Baskı. Ankara: Savaş, 2012.
- Toroslu, Nevzat ve Toroslu, Haluk. *Ceza Hukuku Genel Kısım*. 25. Baskı. Ankara: Savaş, 2019.
- Turabi, Selami. *Mala Zarar Verme Suçları*. Ankara: Seçkin, 2008.
- Yalçın Sancar, Türkan. *Çok Failli Suçlar*. Ankara: Seçkin, 1998.
- Yaşar, Yusuf. *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türk Hukukunda Şike ve Teşvik Primi Suçları*. 2. Baskı. Ankara: Seçkin, 2019.
- Hamide Zafer, “Belirli Bir Spor Müsabakasının Sonucunu Etkilemek Amacıyla Kazanç veya Sair Menfaat Temin Etme Suçu (Şike veya Teşvik Primi Verme)”, içinde *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. S. 2012/1. 55-82. İstanbul: 2012.

